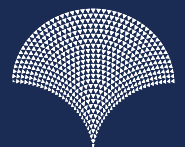

מערכת החינוך במבצע "שאגת הארי"

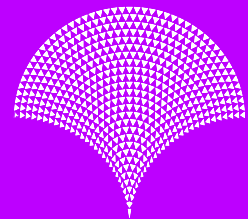
דוח מוניטור מיוחד

19.3.2026

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

CECI

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

CECI

אודות המרכז להעצמת האזרח

המרכז להעצמת האזרח הוא ארגון חברה אזרחית הפועל בתחומי הממשל, ועוסק באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת, והנגשתם לציבור.

"המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית, של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את סיוע עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

עריכה גרפית: מיכל סמוֹקובץ | המשרד לעיצוב גרפי, אוניברסיטת תל אביב

דוח מוניטור מיוחד

1 9 . 3 . 2 0 2 6

מערכת החינוך במבצע "שאגת הארי"

תחקיר ועריכה:

אביטל שטרן, מנהלת המוניטור, עו"ד רוני אורי ידיד, מנהלת מדור ממשלמה,

המרכז להעצמת האזרח

תוכן העניינים

הקדמה	3
מערכת החינוך במלחמה – סקירת אירועי חירום קודמים ורצף מדיניות	4
סקירת המצב הנוכחי – מבצע 'שאגת הארי'	8
תמונת מצב	9
המלצות	14

הקדמה

ברזל"; ספטמבר-נובמבר 2024 (מבצע "חיצי הצפון") במחוזות חיפה והצפון; 12-24 ביוני 2025 (מבצע "עם כלביא"); והחל מ-1 במרץ 2026 במסגרת מבצע "שאגת הארי". לצד הצורך לשמור על רצף לימודי, נדרשה המערכת להתמודד גם עם פינוי תלמידים, מחסור באמצעי קצה, פערי מיגון, טיפול רגשי בתלמידים ובצוותים, והפעלת מסגרות חינוך בתנאים משתנים ותוך תלות מתמשכת בהנחיות פיקוד העורף.

בדוח זה נסקרו מגוון מקורות, ובהם דוחות מבקר המדינה, מסמכי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פרסומים רשמיים של משרד החינוך, דיוני ועדות הכנסת, הנחיות פיקוד העורף ופרסומים תקשורתיים, לצורך בחינת התמודדותה של מערכת החינוך באירועי חירום קודמים ולצורך גיבוש תמונת מצב עדכנית על פעילות משרד החינוך ומערכת החינוך במהלך מבצע "שאגת הארי".

מערכת החינוך היא אחד המנגנונים האזרחיים המרכזיים בשעת חירום. מעבר לתפקידה החינוכי, היא נדרשת לשמש עוגן של יציבות, שגרה ושייכות עבור תלמידים, הורים וצוותי הוראה, ולאפשר ככל הניתן רצף לימודי, רגשי וחברתי גם בתנאי משבר. לתפקודה של מערכת החינוך יש השפעה ישירה לא רק על רווחת התלמידים והישגיהם, אלא גם על יכולתן של משפחות לנהל שגרת חיים ועל הרציפות התפקודית של המשק כולו. בד בבד, מצבי חירום ממושכים חושפים ומעמיקים פערים קיימים כמו במיגון, בנגישות ללמידה מרחוק, ביכולת ההוראה ובהיקף המענים הרגשיים ולכן הם משמשים גם מבחן ליכולות הביצוע של המדינה בתחום החינוך.

מאז מתקפת הטרור ב-7 באוקטובר 2023 פעלה מערכת החינוך בישראל תחת שיבושים מתמשכים וחוזרים. פעילות מוסדות החינוך הוגבלה או עברה ללמידה מרחוק בארבע תקופות מרכזיות: אוקטובר-דצמבר 2023 (מלחמת "חרבות

מערכת החינוך במלחמה – סקירת אירועי חירום קודמים ורצף מדיניות

החינוך לא נערך כראוי ולא סיפק מענה לימודי מספק, בעוד שהלמידה המקוונת העמיקה פערים בשל מחסור במחשבים ובחיבור לאינטרנט.⁴ במהלך מגפת הקורונה פעלה מערכת החינוך לפי "מודל הרמזור", שיטה שסיווגה אזורים ורשויות לפי רמת התחלואה באמצעות צבעים, כאשר כל צבע ביטא רמת סיכון שונה והכתיב את היקף הפעילות החינוכית. לצד זאת, הקורונה חידדה את הצורך בביזור סמכויות, בהיערכות מסודרת ללמידה מרחוק בחירום, במעקב אחר נתוני השתתפות ונשירה, ובבניית נהלים ברורים יותר למצבי חירום.⁵

מתקפת הטרור ב-7 באוקטובר ומלחמת "חרבות ברזל" (2023)

רצף לימודי ולמידה מרחוק

בשנת 2023 פעלו במערכת החינוך 5,653 בתי ספר שבהם למדו כ-1.99 מיליון תלמידים ותלמידות, מתוכם כ-58% בחינוך היסודי, כ-17% בחטיבות הביניים וכ-25% בחטיבות העליונות.⁶ ב-7 באוקטובר נסגרו מוסדות החינוך והלימודים עברו למתכונת מרחוק. ב-16 באוקטובר הותרה חזרה חלקית ללימודים פיזיים לפי אזורי התגוננות ומודל "הרמזור", אך ההנחיות השתנו לעיתים תכופות ויצרו בלבול. במוסדות רבים הלימודים התקיימו בקפסולות בשל מחסור במיגון ובכוח אדם, וגם הלמידה המקוונת הופעלה באופן חלקי ולא אחיד. רשויות מקומיות טענו כי האחריות הועברה אליהן ללא מענה מספק לחששות הביטחוניים וללא התחשבות בחרדה הרבה בציבור כולו.⁷ ב-29 באוקטובר 2023, פעלו 75% מבתי הספר וגני הילדים

מלחמת לבנון השנייה (2006)

במלחמת לבנון השנייה פונו ילדים ובני נוער רבים, לעיתים גם ללא הוריהם, מעבר לקווי העימות. מחקרים הראו כי אף שהפינוי הפחית את הסכנה המיידית, הוא גם הגביר חרדה בשל הניתוק מהבית ומהמשפחה.¹ מאחר שהמלחמה התרחשה בקיץ, מערכת החינוך לא נדרשה אז להפעיל שגרת לימודים מלאה תחת אש, אך כן הפעילה כבר מראשית הלחימה את "הקו הפתוח" לתמיכה רגשית בתלמידים, ובהמשך גיבש שפ"י (אגף שירות פסיכולוגי ייעוצי במשרד החינוך) תוכנית להתמודדות עם השלכות המלחמה על רקע פתיחת שנת הלימודים.²

מבצע "צוק איתן" (2014)

גם מבצע צוק איתן התרחש במהלך חופשת הקיץ, ולכן האתגר המרכזי היה ההיערכות לפתיחת שנת הלימודים. דוח מבקר המדינה מ-2016 הצביע על פערי מיגון משמעותיים במוסדות חינוך ובגני ילדים בעושי עזה, למרות החלטות ממשלה בנושא. היעדר מיגון וסגירת גנים בזמן חירום פוגעים לא רק בילדים, אלא גם ביכולת ההורים לצאת לעבודה, בעוד שהמענים שנבנו לעובדים חיוניים היו חלקיים בלבד.³

מגפת הקורונה (2020)

מגפת הקורונה שיבשה את פעילות המשק כולה, עשרות עובדים יצאו לחל"ת או עבדו מהבית בשל הסגרים, ומערכת החינוך עברה להוראה מרחוק במשך כשנה, ולעיתים יותר, בהתאם למצב התחלואה, תוך פגיעה משמעותית בשגרה, במצב הרגשי של התלמידים ובהישגים הלימודיים. דוחות מבקר המדינה מתחו ביקורת חריפה על כך שמשרד

4 משרד מבקר המדינה, תשתיות מחשוב ללמידה מרחוק ומרחבי למידה חלופיים בתקופת משבר הקורונה – ממצאי הביניים לדוח שיפורסם בשנת 2021, 26 באוקטובר, 2023, עמ' 3, <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/3856-7.aspx>.

5 משרד מבקר המדינה, תשתיות מחשוב ללמידה מרחוק ומרחבי למידה חלופיים בתקופת משבר הקורונה – ממצאי הביניים לדוח שיפורסם בשנת 2021, 26 באוקטובר, 2023, עמ' 3, <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/3856-7.aspx>.

6 משרד מבקר המדינה, היערכות מערכת החינוך ללמידה במצב חירום והפעלתה במלחמת חרבות ברזל, 2026.

7 משרד מבקר המדינה, הוראה ולמידה מרחוק בתקופת הקורונה, 31 באוגוסט, 2021, עמ' 35, <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2021/COVID-19/2021-COVID-19-305-Remote-Learning.pdf>.

1 שי חן-גל, בית ספר בעת מלחמה: היערכות ודרכי התמודדות, (תל אביב: מאה – המחלקה לפיתוח פדגוגי טכנולוגי, 2007), 39.

2 משרד החינוך, הסמנכ"ל הבכיר למנהל, סיכום עבודת "הקו הפתוח לתלמידים": <https://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/660BCCE6-2F50-4722-AEA2-949434AEC000/59945/%D7%93%D7%95%D7%97%D7%9E%D7%AA%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%AA%D7%9C%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%9F%D7%94%D7%A9%D7%A0%D7%99%D7%941.doc>

3 משרד מבקר המדינה, https://www.mevaker.gov.il/he/Reports/Report_555/4d7674d8-b12e-424c-a047-6b94c1583d97/004-oref.pdf

פסיכולוגיים וליזוי מנהלים.¹² לצד זאת, ב־25 באוקטובר דווח כי המשרד ושפ"י הפעילו קו חירום 24/7 לתלמידים, בסיוע 300 מומחיות טראומה בהתנדבות. עם זאת, באותה עת הוצג מחסור חמור בפסיכולוגים חינוכיים, כ־3,600 בלבד, רבים מהם במשרות חלקיות, לצד תת־איוש של כ־30%. כמו כן בגיל הרך כלל לא היה תקציב ייעודי למענה נפשי,¹³ והמערכת נאלצה לגבש תוך כדי תנועה מענה גם למשפחות חטופים, תחום שבו לא היה לה ניסיון קודם.

הקלות בבגרויות

כמה שבועות לאחר פרוץ מלחמת חרבות ברזל שינה משרד החינוך את מתווה בחינות הבגרות לשנת תשפ"ד, דחה את בחינות החורף מינואר למרץ 2024 ואת בחינות הקיץ בשלושה שבועות, וקבע הקלות מדורגות לפי רמת הפגיעה של התלמידים. מדוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת עולה כי ההקלות אמנם מנעו פגיעה בציונים, אך גם הובילו לעלייה בציונים, ולעיתים לעלייה חדה, בדומה לתקופת הקורונה. כך, בבחינת הבגרות במתמטיקה 4 יח"ל, הציון הסופי הממוצע עלה מ־77.3 ל־80 במעגל 1 (מעגל הפגיעה הנמוך ביותר), עלייה של 3.5%; מ־76.4 ל־79.7 במעגל 2, עלייה של 4.3%; מ־73.9 ל־80.2 במעגל 3, עלייה של 8.5%; מ־78.3 ל־86.4 במעגל 3.5, עלייה של 10.3%; ומ־74.3 ל־87.3 במעגל 4 (מעגל הפגיעה הגבוה ביותר), עלייה של 17.5%. עוד עולה כי חלק ניכר מהעלייה בציוני הבגרות בעברית, מתמטיקה ואנגלית במעגלים 3 ו־3.5 נבע מהתוספת האחוזית שניתנה לתלמידים על הציונים החיצוניים.¹⁴

אוכלוסיות מיוחדות

משרד החינוך הקים מנהלת מפונים, ועד 24 באוקטובר שובצו 187 מנהלי מרכזים חינוכיים במוקדי הפינוי והחלה בהם פעילות חינוכית. נוסף על כך הוקמה מינהלת נפגעים שטיפלה בכ־800 תלמידים ועובדי הוראה,¹⁵ נפתחו שלושה

ב"אזורים הירוקים" שחזרו ללמידה פרונטלית, כך במחוז מרכז חזרו לפעול 84% מהמסגרות החינוכיות, במחוז ירושלים 98%, במחוז חיפה 65%, במחוז תל אביב 77%, במחוז הדרום 36% ובמחוז הצפון 93%.⁸

בנוסף לכך, בכ־72% מבתי הספר חסרו לתלמידים אמצעים ללמידה מרחוק, ובכ־48% חסרו למורים אמצעים להוראה מרחוק. הפערים היו חמורים במיוחד בחינוך הממלכתי־ערבי, שבו ב־92% מבתי הספר חסרו אמצעים לתלמידים, וכן במחוזות הצפון והדרום, עם 85% ו־83% בהתאמה; במחוז החרדי ב־68% מבתי הספר חסרו למורים אמצעים להוראה מרחוק. מבדיקת מבקר המדינה נמצא כי משרד החינוך לא נערך לכך עוד מתקופת הקורונה והטיפול בנושא עבר לבתי הספר ולרשויות המקומיות באמצעות תקציב הגפ"ן העומד לרשותם.⁹ יצוין כי למרות שהחל כבר ב־2021 המהלך לגיבוש תוכנית אסטרטגית ללמידה דיגיטלית, התהליך לא הושלם ולא גובשה תוכנית סדורה עם יעדים, לוחות זמנים ומנגנוני בקרה.¹⁰ לקחי הקורונה הדגישו גם את חשיבותו של רכז התקשוב בהובלת הלמידה הדיגיטלית ובחיזוק היכולת לקיים הוראה מרחוק בשעת חירום. אולם, משרד החינוך לא קבע לתפקיד היקף שעות מחייב, ומחקר של ראמ"ה ותהליך אסטרטגי מ־2021-2022 הצביעו על פער בין הצורך בשטח למצב בפועל. כתוצאה מכך, בשיעור ניכר מבתי הספר כלל לא מונה רכז תקשוב: בשנת התשפ"ד לא מונו רכזי תקשוב ב־27% מכלל בתי הספר, כלומר ב־1,544 בתי ספר מתוך 5,647, ובמחוז החרדי המצב חמור במיוחד שם לא מונו רכזי תקשוב 63% מבתי הספר, שהם 1,178 מתוך 1,877 בתי ספר.¹¹

טיפול רגשי

משרד החינוך התאים את תוכנית גפ"ן לצורכי החירום והקים תת־סל ייעודי, "גפ"ן בחירום", למענים רגשיים, שיפוליים וארגוניים, ובהם מומחי טראומה, שירותים

12 file:///C:/Users/user/Downloads/%D7%92%D7%A4%D7%9F%20%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%9D%20(1).pdf
13 https://main.knesset.gov.il/activity/committees/education/pages/committeedecisions.aspx?itemid=2210671
14 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026
15 j/https://fs.knesset.gov.il/25/Committees/25_cs_bg_3468102.pdf

8 משרד מבקר המדינה, היערכות מערכת החינוך ללמידה במצב חירום והפעלתה במלחמת חרבות ברזל, 2026
9 משרד מבקר המדינה, היערכות מערכת החינוך ללמידה במצב חירום והפעלתה במלחמת חרבות ברזל, 2026
10 משרד מבקר המדינה, היערכות מערכת החינוך ללמידה במצב חירום והפעלתה במלחמת חרבות ברזל, 2026
11 משרד מבקר המדינה, היערכות מערכת החינוך ללמידה במצב חירום והפעלתה במלחמת חרבות ברזל, 2026

קשר עם ההורים

למרות החשיבות הרבה של קשר רציף בין בתי הספר להורים בשעת חירום, בפועל התקשורת האישית הייתה מצומצמת: 68% מההורים ציינו כי אמצעי הקשר העיקריים היו וואטסאפ או דוא"ל. עוד עלה כי 52% היו מרוצים במידה בינונית, מועטה או כלל לא מהקשר עם בית הספר, 36% ציינו שההנחיות היו ברורות רק חלקית או לא ברורות, 39% אמרו שלא קיבלו מספיק מידע, ו-30% ו-22% סברו שהסיוע הרגשי והלימודי, בהתאמה, לא היה מספק. משרד החינוך מסר כי הנחה את בתי הספר לקיים קשר אישי עם ההורים והתלמידים, והפעיל גם מוקדי סיוע רגשיים.²³

מבצע "חיצו הצפון" (2024)

מבצע חיצו הצפון החל ב־19 בספטמבר 2024 במטרה לעצור את מתקפות חיזבאללה מלבנון ולאפשר את חזרת תושבי הצפון לבתיהם, והסתיים עם כניסת הפסקת האש לתוקף ב־27 בנובמבר 2024. במהלך המבצע עברה מערכת החינוך במחוזות חיפה והצפון ללמידה מקוונת או היברידי, ו-71% מבתי הספר במחוז הצפון עברו ללמידה מרחוק, בעוד שבתר הארץ הלימודים נמשכו כרגיל.²⁴ נוסף על כך קבע משרד החינוך מתווה בגרויות מיוחד לפי מעגלי פגיעה, שכלל הקלות מדורגות ובהן הגדלת משקל הציון השנתי על חשבון הבחינה.²⁵ לאחר המבצע הפעיל המשרד תוכנית הפגה לתלמידי יישובי קו העימות, בתקציב של יותר מ־5 מיליון ש"ח, כ־100 ש"ח לתלמיד, עבור פעילויות חוסן, תרבות, העשרה, ספורט וסיוע.²⁶

בתקופת מבצע "חיצו הצפון" ולאחריו עלתה ביקורת על כך שהחזרה ללימודים פרונטליים בצפון נותרה מוגבלת ולא שוויונית, בין היתר בשל פערי מיגון והיעדר מענה מספק ליישובים הלא־מפונים. בדיון בוועדת החינוך בנובמבר 2024 הוצג כי כ־15% מבתי הספר במחוז הצפון היו ללא מיגון או עם מיגון נמוך, ועוד 12% היו עם מיגון חלקי, כך שלמעלה מרבע מהמוסדות פעלו בתנאי מיגון לא מספקים. עוד נמתחה ביקורת על מתווה הקפסולות, שלפיו רק חלק מהילדים קיבלו מענה,²⁷ וכן על כך ביישובים המפונים

בתי ספר חדשים באילת, בים המלח ובערבה התיכונה, וסופקו כ־10,000 מחשבים ניידים לחלק מהתלמידים המפונים.¹⁶ לצד זאת, אף שהמדינה אפשרה שילוב מפונים בגני ילדים ללא תשלום ומימנה גם מסגרות לפעושות עד גיל 3,¹⁷ עם זאת, בשבועות הראשונים חלק ניכר מן המענה נשען בפועל על יוזמות עצמאיות של קהילות מפונות, רשויות, מתנדבים וארגוני חברה אזרחית, בעוד קהילות שפוזרו בין מוקדי פינוי שונים התקשו יותר להשתלב במסגרות סדירות.¹⁸

ב־18 באוקטובר החלה חזרה מדורגת בגני הילדים לפי מודל הרמזור ובאוטונומיה לרשויות המקומיות, אך בשל מחסור במרחבים מוגנים רבים מהגנים פעלו רק חלקית ובסבבים קצרים, ויותר מ־80 רשויות קיצרו את יום הפעילות וביטלו לימודים בימי שישי.¹⁹ במעונות היום לגילאי לידה עד 3 החזרה הייתה מורכבת יותר, בין היתר בשל היעדר ניהול ממשלתי סדור, מחסור במיגון וקשיים כלכליים,²⁰ ב־3 בנובמבר 2023 סוכם על מתווה סיוע למעונות המסובסדים, שלפיו הוענק למפעילים פיצוי של עד 889 ש"ח לילד עבור חודש אוקטובר, בתנאי שלא גבו מההורים תשלום עבור ימים שבהם לא התקיימה פעילות או התקיימה פעילות חלקית.²¹ ב־21 בדצמבר 2023 הורחב המתווה גם לחודש נובמבר, ונקבע כי הפיצוי יחושב לפי מספר הילדים הרשומים במערכות משרד העבודה, ויתווסף לתשלומי הסבסוד המלאים שהועברו למפעילים, כדי להקל על המצוקה התקציבית. המעונות הפרטיים נכללו במסגרת תוכנית הסיוע לעסקים קטנים ובינוניים.²²

¹⁶ <https://www.gov.il/he/departments/news/schools-for-evacuated>

¹⁷ <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/Education/Pages/CommitteeDecisions.aspx?ItemID=2210671>

¹⁸ דו"ח מוניטור מיוחד: מלחמת חרבות ברזל – מערכת החינוך במלחמה

¹⁹ <https://www.haaretz.co.il/news/education/2023-10-27/ty-article/premium/0000018b-7024-d572-ab9b-70f5c5f10000>

²⁰ דו"ח מוניטור מיוחד: מלחמת חרבות ברזל – מערכת החינוך במלחמה

²¹ https://www.gov.il/he/pages/press_03112023

²² https://www.gov.il/he/pages/press_21122023_b?utm

²³ דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026

²⁴ דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026

²⁵ <https://www.gov.il/he/pages/facilitation-matriculation-exams>

²⁶ <https://www.gov.il/he/pages/kav-imut>

²⁷ <https://oknesset.org/meetings/2/2/2223087.html>

במהלך המבצע עלתה ביקורת חריפה על ההישענות המחודשת של משרד החינוך על למידה מרחוק, ללא מענה מספק למחסור במחשבים ולצורך במתווים פיזיים חלופיים כמו קפסולות או קבוצות קטנות, במיוחד במקומות שבהם ייתכן שבית הספר בטוח יותר מן הבית בשל מחסור במיגון ביתי. במקביל, עלו טענות על פערים בגישה למחשבים ולחיבור ללמידה מרחוק,³⁵ עוד נמתחה ביקורת על כך שהאחריות לרכישת מחשבים לתלמידים נזקקים הוטלה על הרשויות המקומיות,³⁶ חוסר הבהירות סביב תעודות הסיום והבגרויות ובאותה עת דווח כי כ־1,200 תלמידים ותלמידות פונו מבתיהם בעקבות המבצע.³⁷ לצד זאת, סוגיית הגיל הרך נותרה בעייתית במיוחד, מעונות היום נסגרו ל־12 יום, אך לא הוסדר מנגנון ברור שיבטיח החזר להורים עבור הימים שבהם המסגרות לא פעלו. שר העבודה אמנם הצהיר כי לא ייגבה מההורים תשלום עבור ימים אלה, משרד האוצר הבהיר כי אינו מסדיר את ההתקשרות בין המסגרות לבין ההורים, ובכך הותיר בפועל את הנטל הכלכלי על המשפחות ועל המפעילים עצמם.³⁸

בצפון שנת הלימודים לא נפתחה ב־1 בספטמבר 2024, ורק ב־9 במרץ 2025 החלה חזרה של אלפי תלמידים ללימודים בבתי הספר שמהם פונו.²⁸

מבצע "עם כלביא" (2025)

ב־13 ביוני 2025 החל מבצע "עם כלביא" במתקפת פתע ישראלית במתקני גרעין באיראן וסיכולים ממוקדים של בכירים במערכת הביטחון האיראנית. בעקבותיו הופסקו הלימודים הפיזיים ומערכת החינוך עברה ללמידה מקוונת עד 24 ביוני. ביוני 2025 התקיימה למידה מקוונת ביותר מ־90% מכיתות האם, בהשתתפות כ־600-700 אלף תלמידים.²⁹ במהלך המבצע דחה משרד החינוך את בחינות הבגרות, קבע מתווה חלופי המבוסס על ציוני המגן,³⁰ קידם סיום גמיש של שנת הלימודים באמצעות שיחות אישיות, תעודות וסקסים מקוונים,³¹ הפעיל מוקד סיוע רגשי³² ואכף את הנחיות פיקוד העורף באמצעות צווי סגירה והפסקת תקצוב למוסדות שפעלו בניגוד להנחיות,³³ לאחר סיום הלחימה הופעלה גם תוכנית "הגנים ובתי הספר של החופש הגדול" בין 1.7.25 ל־21.7.25 כדי לשמור על רצף חינוכי.³⁴

<https://oknesset.org/meetings/2/2/2233223.html> 35

https://www.calcalist.co.il/local_news/article/rytajb3dze 36

<https://www.ynet.co.il/news/article/hymu1xenxx> 37

https://www.davar1.co.il/614722/#google_vignette 38

<https://www.kan.org.il/content/kan-news/newstv/p-11894/s1/868809/?utm> 28

דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026 29

<https://www.gov.il/he/pages/mitve-bagruyot> 30

<https://www.gov.il/he/pages/end-al-yesodi> 31

<https://www.gov.il/he/pages/herum-june> 32

<https://www.gov.il/he/pages/25-closing-orders> 33

<https://www.gov.il/he/pages/vacation-tapah> 34

סקירת המצב הנוכחי – מבצע 'שאגת הארי'

ציר זמן – החלטות ממשלה וצעדי מדיניות

תאריך	מהלך
28.2.2026	בהתאם להחלטת פיקוד העורף על מעבר ל"פעילות הכרחית" משרד החינוך הודיע על ביטול הלימודים עד 2.3.26 ³⁹ והפעלת מוקד סיוע רגשי (שפ"י).
1.3.2026	משרד החינוך הודיע כי הלימודים מתקיימים מרחוק בכלל מוסדות החינוך. ⁴⁰ לאחר מספר הארכות המתווה הלמידה מרחוק נמשכה עד 16.3 בלי לימודים בימי שישי כדי לרכז את מאמצי הלמידה במהלך השבוע. ⁴¹
8.3.2026	משרד החינוך מאפשר פעילות חינוכית פיזית במספר מסגרות המיועדות לבני נוער בסיכון. ⁴²
8.3.2026	שר האוצר הודיע כי במסגרת מתווה הפיצויים שיגובש, הורה לילד מתחת לגיל 14 יוכל לצאת לחל"ת כל עוד מערכת החינוך סגורה, אך נכון לעת עתה עדיין לא גובש מתווה פיצויים סופי לעובדים ולעסקים. ⁴³
9.3.2026	פיקוד העורף פרסם כי הותרה רק פעילות חינוכית בלתי פורמלית של עד 20 ילדים בליווי לפחות שני מבוגרים, וגם זאת רק סמוך למרחב מוגן תקני. ⁴⁴
11.3.2026	פרסום מתווה סיוע כלכלי למשק על ידי משרד האוצר עם הקלות ליציאה לחל"ת ופיצויים לעסקים פרטיים ביניהם גם לגנים לגיל הרך. ⁴⁵
15.3.2026	משרד החינוך מעדכן בנתוני הלמידה מרחוק ומדווח בין היתר כי כ-68% מכלל התלמידים משתתפים בלמידה מרחוק. ⁴⁶
16.3.2026	פיקוד העורף אפשר חזרה חלקית ומדורגת של פעילות חינוכית רק באזורים מסוימים ובכפוף לנגישות למרחב מוגן תקני, בעוד שבצפון ובמרכז הארץ עדיין לא הותרה חזרה ללימודים. ⁴⁷

<https://www.gov.il/he/pages/shaagat-haari> 39

<https://www.gov.il/he/pages/distance-learning-outline> 40

<https://www.gov.il/he/pages/continuation-learning-outline> 41

<https://www.gov.il/he/pages/risk-youth-idkun> 42

https://www.gov.il/he/pages/press_080326 43

https://www.oref.org.il/media/md0eoh3c/%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%AA%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%A0%D7%95%D7%AA-090326-1.pdf?utm_ 44

https://www.gov.il/he/pages/press_11032026 45

<https://www.gov.il/he/pages/data-update-distance-learning> 46

<https://www.oref.org.il/heb/updates-and-newsflash/update-page?id=15834> 47

תמונת מצב

המעבר למדיניות מקלה לא תורגם אוטומטית לחזרה מלאה לשגרה חינוכית.⁵⁰

משרד החינוך דיווח כי בתקופה זו כי קויימו הכשרות לצוותי הוראה על חינוך מרחוק, הוקצו תקציבים לרכישת תשתיות דיגיטליות, פותחו תוכנית תהוד"ה (תוכנית לחיזוק הוראה דיגיטלית היברידית) שעליה מבוססת הלמידה המקוונת במבצע "שאגת הארי" וניתנו מענים לאוכלוסיות ייחודיות. עוד נמסר ממשרד החינוך כי הוחלט למנות פרויקטור ללמידה בחירום שיעסוק בתכלול הטיפול בנושא במצבי חירום מתמשכים.⁵¹ באיגרת של המשרד פורסם כי משרד החינוך הפעיל גם וובינרים מקצועיים בתחומי הדעת, הנגיש הצגות לצפייה ללא עלות דרך סל תרבות ארצי, והרחיב שימוש בבית הספר הווירטואלי, כולל סביבות תרגול כמו "אתגר הכוכבים" ליסודי ו"קוד-טק לעתיד" לחטיבת הביניים.⁵² בנוסף, משרד החינוך ציין שהאיגרות עצמן יוצאות שלוש פעמים בשבוע, ראשון, שלישי וחמישי ובנוסף מתקיימות הרצאות להורים מדי ערב בשעה 20:30 בשיתוף פיקוד העורף במטרה לשמור על קשר עם ההורים ולנסות לסייע ולהסביר את המצב ככל שניתן.⁵³

השתתפות בלמידה מקוונת

לפי נתוני משרד החינוך, ב־9 במרץ 2026 השתתפו בלמידה מרחוק כ־1.1 מיליון תלמידים, שהם כ־68% מכלל התלמידים, לא כולל החינוך החרדי, בעוד שכ־3,800 בתי ספר, כ־98% מהמוסדות, היו פעילים בפלטפורמות המקוונות. בחלוקה לפי שכבות גיל נרשמו פערים בהשתתפות: שיעור ההשתתפות הגבוה ביותר היה בחטיבות הביניים ועמד על 74%, לעומת 67% בחטיבה העליונה ו־65% בחינוך היסודי. נתונים אלה מצביעים על הפעלה רחבה של מערך הלמידה מרחוק, אך גם על פערים בהשתתפות בפועל בין תלמידים ובין שכבות הגיל.⁵⁴ חל שיפור ביכולת ההפעלה והניסור של המערכת, אך ניכר פער בין פתיחת המערכות לבין השתתפות התלמידים

בעקבות פתיחתו של מבצע "שאגת הארי" ב־28 בפברואר 2026, במסגרת העימות הביטחוני מול איראן, נכנסה ישראל למצב חירום מתמשך שהשליך באופן ישיר על המשק כולו וגם על פעילות מערכת החינוך. הלימודים בוטלו עד 2 במרץ, ולאחר חופשת פורים התקיימו בלמידה מקוונת בלבד עד 16 במרץ 2026. ב־1-2 במרץ הושם דגש על שמירת קשר ומענה רגשי, ואכן לפי נתונים של מרכז המחקר והמידע של הכנסת מ־2 במרץ צוין כי ביומיים הראשונים למבצע התקבלו כ־300 פניות למרכזי החוסן, 1,390 פניות לער"ן, ו־376 פניות לקווי הסיוע של קופות החולים. רק מ־5 במרץ החלה למידה סדירה יותר, עם סדר יום מובנה שכלל גם הוראה ולא רק שמירה על קשר עם התלמידים. עם זאת, חרף השיפור הארגוני, נותרו פערים משמעותיים בנגישות, באפקטיביות ובשוויון ההזדמנויות בלמידה מרחוק. כך, לפי סקר ארגון "מנהיגים" מ־10 במרץ 2026, בכ־53% מבתי הספר דווח כי ליותר מ־20% מהתלמידים אין מחשב ללמידה מרחוק, ובכ־29% מבתי הספר למחצית מהתלמידים לפחות חסר מחשב; בחינוך הערבי התמונה חמורה עוד יותר, כאשר כ־57% מהמנהלים דיווחו כי ליותר ממחצית מן התלמידים חסר מחשב.⁴⁸

ביום שני, 16 במרץ 2026, בשעה 06:00, נכנסה לתוקף מדיניות התגוננות מעודכנת של פיקוד העורף, שלפיה אזורי הארץ חולקו באופן דיפרנציאלי. במסגרת העדכון, אזורי בקעת בית שאן, הבקעה, השומרון, יהודה, ים המלח, מערב לכיש, עוטף עזה, מערב הנגב, דרום הנגב והערבה עברו ממדרג של פעילות מצומצמת למדרג של פעילות חלקית. בהתאם לכך, הותר לקיים באזורים אלה פעילויות חינוכיות, וכן פעילות במקומות עבודה, ובלבד שניתן להגיע מהם למרחב מוגן תקני בזמן ההתגוננות. נוסף על כך, הותרו התקהלויות של עד 50 אנשים בשטח פתוח ועד 100 אנשים במבנה, גם זאת בכפוף לאפשרות הגעה למרחב מוגן תקני בזמן ההתראה. ביתר אזורי הארץ לא חל שינוי במדיניות ההתגוננות.⁴⁹ למרות המעבר של חלק מהאזורים ל"צהוב", ברשויות רבות בדרום לא התקיימה פתיחה מלאה, ובחלקן כלל לא נפתחו לימודים למרות שההנחיות אפשרו זאת. הפתיחה הייתה ללא הסעות, ובמקרים רבים רק לחלק מהמסגרות או שכבות הגיל.

https://www.ynet.co.il/news/article/bjc2smecwl#google_vignette 50

דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026 51

<https://meyda.education.gov.il/files/Dovrut/shaagat-haari12.pdf> 52

<https://meyda.education.gov.il/files/Dovrut/shaagat-haari12.pdf> 53

<https://www.gov.il/he/pages/data-update-distance-learning> 54

48 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026

49 <https://www.oref.org.il/heb/updates-and-newsflash/update-page?id=15834>

להימשך ולהכביד על משקי הבית; ואולם, ההודעה עצמה אינה קובעת הסדר ישיר של החזרים להורים, אלא מתמקדת בפיצוי העסקי למסגרות. במקביל, בפרסומי משרד החינוך הובהר כי ההחלטה שאפשרה פעילות מצומצמת של עד 30 ילדים במרחב מוגן לא חלה על מעונות יום לגילאי לידה עד 3, כך שגם מסגרות אלו לא יכלו להיפתח במסגרת ההקלה האמורה.⁵⁸

נוסף על כך, בדיון בוועדת החינוך בפברואר 2026 נטען כי המעונות הפרטיים הם מסגרות חינוכיות שאמורות להיות מן הראשונות להיפתח בשעת חירום, אך מתווה הפיצויים שנקבע בתקופת "עם כלביא" לא התאים למאפייני הענף. לפי המסמך, התניית הפיצוי בירידה של 25% ומעלה במחזור אינה משקפת את הפגיעה בפועל, ומעונות רבים נאלצו להשלים עשרות אלפי שקלים מכיסם או להעלות מחירים כדי לשרוד. על רקע זה הועלתה דרישה לקבוע מראש מנגנון פיצוי ייעודי ומיידי למעונות הפרטיים בעת חירום.⁵⁹

השכלה גבוהה

מבצע "שאגת הארי" השפיע גם על מערכת ההשכלה הגבוהה, שנכללה כבר מראשיתו במגבלות החירום. עם פרוץ המבצע בסוף פברואר 2026 הנחתה המועצה להשכלה גבוהה את המוסדות להשעות פעילות שאינה עומדת בהנחיות פיקוד העורף ולעבור, ככל האפשר, להוראה מרחוק.⁶⁰ בחלק מהמוסדות גם נדחו בחינות ומועדי הגשה, ונקבע כי תקופת בחינות סמסטר א' תושלם בהמשך. לקראת פתיחת הסמסטר השני התגבשה תמונה לא אחידה בין המוסדות. רוב האוניברסיטאות הודיעו כי יפתחו את הסמסטר ב־15 במרץ 2026 או בסמוך לכך, לעיתים תוך היערכות לפתיחה מקוונת או גמישה;⁶¹ לעומתן, אוניברסיטת תל אביב דחתה את פתיחת הסמסטר ל־12 באפריל 2026, לאחר חופשת הפסח, בין היתר כדי לאפשר לסטודנטים בשירות מילואים לשוב ללימודים.⁶² בכך, גם במערכת ההשכלה הגבוהה לא התגבשה חזרה אחידה לשגרה, אלא מודל דיפרנציאלי של דחייה, פתיחה הדרגתית

בפועל. בעוד שב"חצי הצפון" נמסר כי 71% מבתי הספר במחוז הצפון עברו ללמידה מרחוק, וב"עם כלביא" דווח על למידה מקוונת ביותר מ־90% מכיתות האם ובהשתתפות של כ־600–700 אלף תלמידים, רק ב"שאגת הארי" פורסמו לראשונה נתונים שיטתיים ומפורטים יחסית על היקף ההשתתפות בפועל. בכך ניכרת התקדמות ביכולת המדידה של המשרד, אך לא בהכרח בפתרון בעיות היסוד של נגישות, התמדה ואפקטיביות.⁵⁵

במהלך המבצע חידד משרד החינוך את מנגנוני המעקב אחר הלמידה, לפי איגרת המשרד מ־15 במרץ 2026, הדיווח על כל שיעור שהתקיים היה חובה, לרבות ציון נושא השיעור ואופן ההעברה: פיזי, מקוון או קולי ולמפקחים הועמד דשבורד נוכחות ייעודי. צעדים אלה מעידים על שיפור ביכולת המדידה והפיקוח של המשרד בזמן אמת, גם אם אינם פותרים כשלעצמם את בעיות הנגישות והאפקטיביות של הלמידה מרחוק.⁵⁶

בעקבות הימשכות מבצע "שאגת הארי" והפסקת הלימודים, הציג משרד החינוך מתווה הקלות לבחינות הברורות, הכולל הפחתה של כ־20% מחומר הלימוד, תוספת זמן של כ־15% בכל הבחינות, מעבר להערכה פנימית בית־ספרית בחלק מן הבחינות בעל־פה, ואפשרות לבחינה מחודשת של המתווה אם הלמידה מרחוק תימשך גם לאחר חופשת הפסח.⁵⁷

הגיל הרך

בהודעת משרד האוצר מ־11 במרץ 2026 הוצג מתווה סיוע כלכלי למשק בעקבות מבצע "שאגת הארי". המתווה כלל מענקי המשכיות עסקית לעסקים שמחזורם השנתי נע בין 12 אלף ש"ח ל־400 מיליון ש"ח, לצד הקלות ביציאה לחל"ת, והוא נועד לסייע לעסקים שנפגעו מהגבלות החירום באמצעות השתתפות בהוצאות השכר ובהוצאות קבועות. בהקשר של מערכת החינוך, המשמעות היא שגם גנים פרטיים ומסגרות פרטיות לגיל הרך, הפועלים כעסק, עשויים להיכלל במסלול הפיצוי הכלכלי. מבחינת ההורים, מדובר בסוגיה בעלת משמעות מעשית רבה, שכן גם כאשר הגן אינו פועל בפועל, התשלום למסגרת הפרטית עשוי

https://www.gov.il/he/pages/press_11032026 58

https://fs.knesset.gov.il/25/Committees/25_cs_bg_11588809.pdf?utm_ 59

https://www.jpost.com/israel-news/article-888333?utm_ 60

https://www.timesofisrael.com/universities-say-they-may-start-upcoming-semester-with-online-classes/?utm_ 61

https://international.m.tau.ac.il/news-updates?utm_ 62

55 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026

56 <https://meyda.education.gov.il/files/Dovrut/shaagat-haari12.pdf>

57 https://www.ynet.co.il/news/article/sjeuxsdcwl?utm_source=ynet.app.ios&utm_term=sjeuxsdcwl&utm_campaign=general_share&utm_medium=social&utm_content=Header

אוכלוסיות מיוחדות

בחינוך החרדי הלמידה מרחוק נשענת במידה רבה על טלפונים ומרחבים קוליים, וב־63% מבתי הספר החרדיים לא מונה רכז תקשוב. רק 37% מהם רכשו תוכנה לניהול פדגוגי שמאפשרת מעקב בזמן אמת, לעומת 97% בבתי ספר שאינם במחוז החרדי. גם החברה הבדואית בנגב סומנה כמוקד קושי עקבי, בשל מחסור באמצעי קצה, תשתיות אינטרנט חלשות ונגישות נמוכה למיגון. משרד החינוך דיווח אמנם על הכשרות בערבית, התאמת מרחבים דיגיטליים, מיפוי תשתיות וחלוקת מודמים, אבל לא ברור אם זה מספק מענה מלא לפערים.⁶⁸

בדיון בוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות נמסר כי במערכת החינוך לומדים כ־50 אלף תלמידים עולים חדשים. עוד צוין כי מאז תחילת מבצע "שאגת הארי" התקבלו יותר מ־700 שיחות במוקד "קול לכולם" של משרד החינוך, המיועד לכלל התלמידים, ההורים ואנשי החינוך. מוקד "קול לכולם" של משרד החינוך מיועד לתלמידים, להורים ולאנשי חינוך, ומעניק סיוע בנושאים רגשיים וחברתיים כמו מצוקה, בדידות, דחייה חברתית וחרם; ניתן לפנות אליו בטלפון 6312*. במסגרת ההיערכות ל"שאגת הארי" הודיע משרד החינוך כי המוקד יפעל במתכונת 24/7, ואף שילב אותו באיגרות החירום שנשלחו לצוותים, להורים ולתלמידים, לצד אפשרות ייעודית לפניות של הורים ותלמידים כבדי שמיעה וחירשים בדוא"ל. בכך שימש "קול לכולם" חלק ממעטפת רחבה יותר של תמיכה רגשית ושמירה על קשר עם אוכלוסיות מגוונות, ובכלל זה תלמידים עולים והוריהם.⁶⁹

לצד הסגירה הרחבה של מוסדות החינוך, משרד החינוך החריג בתקופת "שאגת הארי" מסגרות מסוימות, ובהן בתי חולים שבהם תלמידים מאושפזים ולנים ובתי ספר לחינוך מיוחד הפועלים במרחבי פנימיות רווחה, עבור תלמידי הפנימייה בלבד. בהמשך פורסם גם עדכון ייעודי בנושא פינוי תלמידים עם מוגבלות למרחב מוגן.⁷⁰ גם החינוך המיוחד הושפע ישירות מהסגירה הכוללת בתחילת המבצע, ונכלל במפורש בין המסגרות שפעילותן נאסרה בשלב הראשון. עם המעבר למתווה חזרה חלקית ולמידה משולבת, משרד החינוך הבהיר כי פתיחת מוסדות החינוך

והישענות אפשרית על הוראה מרחוק. גם במערכת ההשכלה הגבוהה ניתנו דחיות והתאמות בלוחות זמנים אקדמיים. פגיעה זו בלטה במיוחד על רקע מאפייני אוכלוסיית הסטודנטים עצמה: לפי סקר הסטודנט/ית 2024, לכ־17% מהסטודנטים בישראל יש ילדים,⁶³ כלומר בקירוב כ־50 אלף סטודנטים הורים,⁶⁴ ובמקביל לפי מבקר המדינה, קרוב לחמישית ממשרתי המילואים שנקראו לשירות בעשרת החודשים הראשונים של המלחמה, כ־60 אלף איש, היו סטודנטים.⁶⁵ נתונים אלה ממחישים כי השפעות החירום על ההשכלה הגבוהה אינן מתמצות רק בשיבוש לוחות הזמנים האקדמיים, אלא פוגעות במיוחד גם ביכולתם של סטודנטים הורים ומשרתי מילואים להתמיד בלימודיהם. לצד זאת, אף שהמל"ג אימצה לשנת תשפ"ו מתווה לאומי אחיד לסטודנטים משרתי מילואים,⁶⁶ מבצע "שאגת הארי" המחיש כי בפועל יישום ההקלות ומתכונת החזרה ללימודים נותרו שונים בין מוסד למוסד, מצב שיצר חוסר ודאות בקרב הסטודנטים באשר למועדי פתיחת הסמסטר, אופן הלמידה, הבחינות והמטלות.

אפקטיביות הלמידה

במישור האפקטיביות, מנתונים של מרכז המחקר והמידע של הכנסת יש כמה נתונים בולטים: 79% מהמנהלים שקיימו למידה מרחוק אמרו שהקושי המרכזי הוא שהתלמידים מתקשים להתמיד; 36% אמרו שההשתתפות אפשרית רק עם תמיכה צמודה של ההורים; ובסקר הורים 78% אמרו שילדיהם מתקשים בלמידה מרחוק. מבין ההורים, 49% ציינו קושי להתרכז לאורך זמן, 34% קושי של המורה לנהל את הכיתה, ו־22% קושי בהבנת החומר. כלומר, גם כשהמערכת "עובדת", האפקטיביות שלה רחוקה מלהיות מובטחת.⁶⁷

<https://www.nuis.co.il/wp-content/uploads/2024/11/%D7%AA%D7%95%D7%A6%D7%90%D7%95%D7%AA-%D7%A1%D7%A7%D7%A8-%D7%94%D7%A1%D7%98%D7%95%D7%93%D7%A0%D7%98.%D7%99%D7%AA-2024.pdf> 63

[j/https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2024/349/06_24_349b.pdf](https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2024/349/06_24_349b.pdf) 64

https://library.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Publications/1466.aspx?utm_source=chatgpt.com 65

<https://che.org.il/1ari/> 66

דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026 67

68 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, למידה מרחוק בחירום במערכת החירום, 2026

<https://www.knesset.gov.il/maintenance-page-geo> 69

<https://meyda.education.gov.il/files/dovrut/shaagat-haari6.pdf?utm> 70

בתנאי חירום, המסמך אינו מצביע על תקציב ייעודי, ברור ושקוף להיערכות למצבי חירום, לתרגול מוכנות לחירום או ללמידה מרחוק. אף שמופיעים בו סעיפי רזרבה, תשתיות ומחשוב, התקצוב המפורש בתחום המחשוב בעיקר לשדרוג מערכות המשרד עצמו ולא לרכישת מחשבים לתלמידים, לחיזוק תשתיות למידה מקוונת או להכשרת המערכת להפעלה ממושכת בשעת חירום. במילים אחרות, גם בתקציב של אחד המשרדים הגדולים במדינה לא ניכרת היערכות תקציבית מובחנת לאחד האתגרים המרכזיים שמולם ניצבת מערכת החינוך בשנים האחרונות: שמירה על רצף לימודי, נגיש ושוויוני בזמן משבר.⁷⁴

מיגון מוסדות חינוך

מדוח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת עולה כי גם כאשר מתאפשרת חזרה ללימודים פיזיים, מצב המיגון במערכת החינוך רחוק מלהיות מספק. לפי הנתונים שהוצגו בוועדת החינוך בפברואר 2026, ב־14% מבתי הספר בארץ אין מיגון כלל, ב־24% יש מיגון חלקי בלבד, ב־24% יש מיגון מלא וב־38% יש מיגון עודף. לפי דוח מבקר המדינה, נכון למרץ 2024 כ־25% מהתלמידים, יותר מ־466 אלף, למדו ללא מיגון תקין, ובכ־36% מבתי הספר נתוני המיגון היו מיושנים והתבססו על נתונים מהשנים 2018–2021. הפערים בולטים במיוחד במחוז ירושלים, שבו כ־34% מהתלמידים, 130,267, למדו ללא מיגון תקין; במחוז חיפה כ־29%, 57,947 תלמידים; ובמחוז תל אביב כ־27%, מדאיגה: בירושלים 38% מבתי הספר הוגדרו ללא מיגון או עם מיגון נמוך, בבני ברק 31%, בחיפה 30%, ובאום אל-פחם 29%.⁷⁵

עוד עולה כי למשרד החינוך אין תמונת מצב מלאה, עדכנית ואחידה על מצב המיגון, בין היתר משום שחלק מהרשויות המקומיות הוסיפו מיגון ביוזמתן ובמימון, אך הדבר לא תמיד משתקף בנתוני המשרד. כך למשל, בגבעתיים משרד החינוך הציג 29% בתי ספר ללא מיגון או עם מיגון נמוך, אך לפי העירייה הנתון בפועל הוא 0%; בבית שאן ירד הנתון מ־27% ל־7%, ובטירת הכרמל מ־25% ל־8%. גם בגני הילדים ובמעונות היום המידע חלקי מאוד: נכון לאוגוסט 2024 לא היו למשרד נתונים על מצב המיגון של 51% מכיתות הגן, 10,975 מתוך 21,419, וביוני 2025 היו

המייוחד כפופה לאותם עקרונות של צבע האזור, מיגון, היערכות ומוכנות הרשות המקומית, אך בפועל נותרו מגבלות משמעותיות כך שמ־9 במרץ 2026, בשלב זה לא הופעלו הסעות למוסדות החינוך המיוחד, והאחריות להבאת התלמידים הוטלה על ההורים, למעט מקרים חריגים שבהם הובטח מענה נקודתי. לצד זאת, בהנחיות משרד החינוך מ־13 במרץ הודגש הצורך במענה מותאם ומונגש לתלמידים עם מוגבלות, ובתשומת לב ייחודית לתלמידים הזקוקים לתיווך מותאם ולסיוע בשעת חירום.⁷¹

ילדי משרתי מילואים

משרד החינוך קבע כבר בפברואר 2024 מדיניות ייעודית לליווי תלמידים שהוריהם נעדרים מהבית בשל שירות מילואים או קבע, הכוללת מיפוי, גמישות לימודית, שיח רגשי, קשר עם ההורה שבבית והפניה לגורמי טיפול בעת הצורך. בהמשך קידם המשרד גם פעילויות חברתיות לילדי המילואים והקבע בהשקעה של 6 מיליון ש"ח ובפריסה של כ־200 רשויות. במבצע "שאגת הארי" חודדו ההנחיות, ונקבע כי למנהלי בתי הספר יעמוד מידע שבועי מעודכן בפורטל על תלמידים שהוריהם בשירות מילואים פעיל, כדי לאפשר איתור, קשר יזום וליווי ממוקד.⁷² ואולם, לצד מדיניות זו, עלתה ביקורת חריפה על פערי היישום בשטח: לפי סקר פורום נשות המילואים שפורסם ב־2025, בקרב יותר מ־1,200 נשים, שלפיו 94% דיווחו שילדיהן לא קיבלו שום סיוע לימודי נוסף, 79% אמרו שלא התקיימה שום פעילות רגשית יזומה, 72% דיווחו שלא הייתה התחשבות באיחורים, בחיסורים או באי-עמידה במטלות, 62% אמרו שלא הייתה אפילו פעילות סמלית של הוקרה, ו־70% דיווחו על ירידה בהישגים הלימודיים. עוד דווח כי ב־יותר ממחצית מבתי הספר כלל לא בוצע מיפוי שיזהה מי הם ילדי המילואים.⁷³

תקציב

תקציב משרד החינוך הוא אחד התקציבים הגדולים בממשלה, בהיקף כולל של 98.9 מיליארד ש"ח, שהם 15% מתקציב המדינה. עם זאת, חרף גודלו של התקציב והעובדה שמערכת החינוך פועלת כבר תקופה ממושכת

https://www.ynet.co.il/news/article/hyg7eunkbg#google_vignette 71

<https://apps.education.gov.il/mankal/horaa.aspx?siduri=514&utm> 72

https://www.ynet.co.il/news/article/yokra14485523#google_vignette 73

74 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מבט על תקציב משרד החינוך לשנת 2026

75 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מיגון מוסדות חינוך, 2026

גם עם חזרת מוסדות החינוך לפעילות, מקלטים ומרחבים מוגנים בבתי ספר ובגנים, שבחלק מהמקומות שימשו במהלך הסגירה גם את תושבי האזור, חודלים לעמוד לרשות הציבור בשעות הלימודים והוקצו לתלמידים ולצוות בלבד. כך, החזרה ללימודים אינה רק תוצאה של מצב המיגון, אלא גם מהלך שמשפיע בעצמו על נגישות הציבור למרחבים מוגנים זמינים. כך למשל בעיריית תל אביב, כאשר מתקיימת פעילות חינוכית, המרחבים המוגנים במוסדות מיועדים בראש ובראשונה לתלמידים ולצוות, כדי לאפשר כניסה מהירה ובטוחה ולשמור על שליטה במספר השהים בהם; עם זאת, המקלטים נותרו פתוחים לציבור בשעות הערב והלילה. בכך, החזרה ללימודים יוצרת במקומות מסוימים מתח ממשי בין צורכי מערכת החינוך לבין צורכי המיגון של התושבים בסביבתה, במיוחד בשכונות שבהן מוסדות החינוך משמשים בפועל גם תחליף למיגון ציבורי זמין.⁸⁰

בסיכומו של דבר, מבצע "שאגת הארי" המחיש כי אף שמערכת החינוך שיפרה את יכולות ההפעלה, הניטור והלמידה מרחוק ביחס לסבבי חירום קודמים, עדיין קיים פער מהותי בין יכולתה לנהל את החירום השוטף בטווח הקצר, באמצעות למידה מרחוק, מענים רגשיים ועדכוני הנחיות, לבין היערכות ארוכת טווח ומבנית למצבי חירום מתמשכים. פער זה בא לידי ביטוי במיגון חסר, בנגישות לא שוויונית לציוד קצה, במגבלות האפקטיביות של ההוראה מרחוק, בהיעדר מענים מספקים לגיל הרך ולאוכלוסיות ייחודיות, ובמחסור בתקצוב ייעודי וסדור להיערכות חינוכית בחירום.

ממוגנים רק 2,952 מתוך 5,787 מעונות יום בעלי רישיון, כלומר כ־51% בלבד.⁷⁶

האחריות לטיפול בפערים מפוצלת בין משרד החינוך, הרשויות המקומיות ופיקוד העורף. המשרד ממפה ואוסף נתונים, הרשויות מבצעות לעיתים עבודות מיגון בפועל, ופיקוד העורף מוביל תוכניות ייעודיות כמו "מגן הצפון", שבמסגרתה דווח על 336 פרויקטים של מיגון במוסדות חינוך עד 9 ק"מ מהגבול, לצד תוכנית נוספת של כ־140 מיליון ש"ח ליישובים בטווח 9-45 ק"מ, אך תקציב זה טרם הועבר לרשויות. לכן, אף שנעשים צעדים מסוימים, עדיין אין תוכנית לאומית מלאה להשלמת פערי המיגון במוסדות החינוך בכל הארץ.

הפערים במיגון אינם מתמצים במוסדות החינוך עצמם. לפי מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ל־33% מתושבי ישראל, כ־3.19 מיליון בני אדם, אין מיגון תקף. נוסף על כך, מדיניות הממשלה התבססה בעיקר על התחדשות עירונית, אך בין השנים 2005-2024 חוזקו רק כ־3,900 מבנים, כ־5% בלבד מן המבנים הרלוונטיים, ורובם באזורי הביקוש.⁷⁷ בצפון התמונה חמורה במיוחד: בטווח של 20-40 ק"מ מהגבול שיעור האוכלוסייה ללא מיגון תקני מגיע ל־38.1%, וביישובים רבים זמן ההתרעה הוא מידי או קצר מאוד.⁷⁸ ראשי רשויות בצפון התריעו כי רבים מתושבים חיים ללא מיגון כלל, מהם כ־25 אלף רק בקריית שמונה, ודרשו לפנות את התושבים.⁷⁹ מכאן שגם כאשר מתאפשרת חזרה ללימודים פרונטליים, היא מתקיימת בתוך מציאות שבה לתלמידים רבים אין מיגון מספק לא בבית ולא בבית הספר, במיוחד בפריפריה ובאזורים שבהם גם התשתית הביתית וגם מוסדות החינוך נותרו מאחור.

76 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מיגון מוסדות חינוך, 2026

77 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מיגון אוכלוסייה בישראל – מבט על, 2026

78 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מבט על אזור הצפון במבצע "שאגת הארי", 2026

79 <https://finance.walla.co.il/item/3824046?push=true>

המלצות מבקר המדינה

1. גיבוש תוכנית לאומית רב־שנתית לחינוך בחירום

אישור תוכנית מערכתית סדורה להפעלת מערכת החינוך התוכנית יכללו יעדים, מדדי הצלחה ומנגנוני מעקב ובקרה, ויובל על ידי גורם מתכלל שיתאם בין כלל הגורמים, יקדם את יישום התוכנית ויעדכנה בהתאם לצורך. התוכנית צריכה לאגד תחת מסגרת אחת את תחומי הלמידה מרחוק, המיגון, המענה הרגשי, הגיל הרך, האוכלוסיות הייחודיות והקשר עם הרשויות המקומיות.

2. השמעת מוכנות קבועה ללמידה דיגיטלית והיברידית

השלמת התוכנית האסטרטגית ללמידה דיגיטלית, קביעת סטנדרט מחייב להפעלת למידה מרחוק, ביצוע תרגולים תקופתיים בשגרה, והגדרת היקף שעות מחייב לרכז תקשוב בכל מוסד חינוכי.

3. הקמת מנגנון ארצי לאספקת ציוד קצה וקישוריות

יצירת מאגר חירום לאומי למחשבים ואמצעי קצה, לצד מיפוי קבוע ומעודכן של פערים דיגיטליים בקרב תלמידים ומורים, בדגש על אוכלוסיות ואזורים שבהם המחסור חמור במיוחד.

4. גיבוש מסלול חירום ייעודי לגיל הרך

הסדרת מתווה נפרד לגילאי לידה עד 6, שיכלול פתיחת מסגרות בתנאי חירום, פתרונות מיגון, מענים רגשיים והתפתחותיים מותאמים, וכן מנגנון פיצוי ברור הן למסגרות הפרטיות והן להורים שכבר שילמו עבור ימים שבהם המסגרות לא פעלו או פעלו באופן חלקי.

5. בניית תוכנית לאומית להשלמת פערי המיגון במוסדות החינוך

קידום תוכנית מתוקצבת ורב־שנתית למיגון בתי ספר, גנים ומעונות, לצד יצירת בסיס נתונים ארצי, מלא ועדכני, על מצב המיגון ועל תיקון הליקויים בכל מוסד. על המשרד להסדיר מנגנון דיווח ממוחשב על תיקון הליקויים שהועלו כך שתהיה בידו תמונת מצב עדכנית. המשרד ישלים את הנתונים בדבר המרחקים בין המרחבים המוגנים לכיתות הלימוד בכל בתיה"ס תוך התייחסות כוללת לנושא העמידה של התלמידים בזמני ההגעה למרחבים המוגנים. יש לתת תשומת לב מיוחדת לנושא בבתי"ס לחינוך מיוחד.

6. עיגון מתווים ייעודיים לאוכלוסיות מיוחדות

קביעת מענים סדורים לתלמידי חינוך מיוחד, עולים חדשים, תלמידים מהחברה הערבית והבדואית, החברה החרדית, מפונים וילדי משרתי מילואים, תוך שילוב מיפוי, קשר יזום, גמישות פדגוגית, פתרונות הסעה ומענה רגשי.

7. חיזוק הקשר בין מערכת החינוך להורים בשעת חירום

קביעת פרוטוקול מחייב לעדכון שוטף ככל הניתן, הנגשת מידע ברור בכמה ערוצים ושפות, קיום קשר אישי במקרים רגישים, קיום שיחה אישית עימם על אודות ילדיהם ומתן כלים להורים לליווי ילדים בלמידה מרחוק ובהתמודדות רגשית.

8. צביעת תקציב ייעודי להיערכות ולהפעלה בחירום

הקצאת מסגרת תקציבית ברורה ושקופה בתוך תקציב משרד החינוך לצורך היערכות למצבי חירום, שתכלול למידה מרחוק, ציוד קצה, תגבור מענים רגשיים, פתרונות לגיל הרך והשלמת מיגון.

